

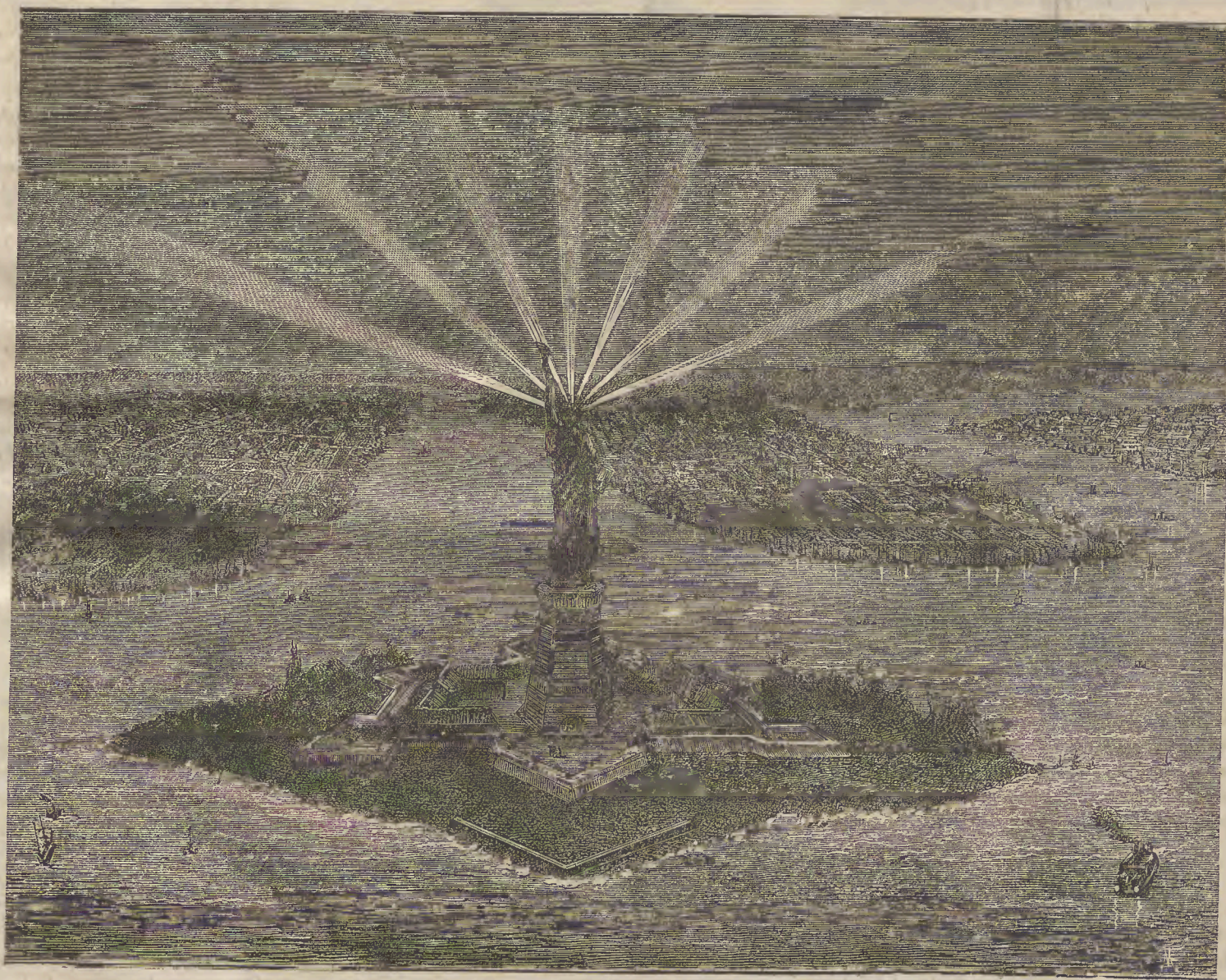

“ՊՐԱԳԸՆ ՉՕՃՈՒԳԼԱՐԸ ՊԱՆԱ ԿԷԼՄԷՅԷ” ՂՈՒԿ • ԺԸ • 16 :

ՃԻԼՏ ԺԳ.

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1, 1884

Ն. 9

ՀՈՒՐԻՅԷԹ ՍԱՆԷՄԻ

ՊԵՏԼՈ ԱՏՅԱԸ

Պիր գաչ սենե մա գառատեմ պաղը
Ֆրանսարղար Ամերիգալըյարըն իսթիգ-
լալիյէթ իսթիհապը իչինն էթաիքլէրի
մուհարէպէ հէնկեամընտա ֆրանսա-
աան կէօրաի. քլէրի մուալէնէթին զիք-
րի ճէմիլինի պաղի սաղլամադ. իւզրէ
պիր սանէմ րէքդ էթմէքլիյի թէքլիֆ
էյլէաիլէր : Աւետաբէրի օգոյանլար-
աան թարիխէ աչինա օրանլար 1773
սէնէսինաէն 1783 սէնէսինէաէք Ամէ-

րիգա իլէ ինկիլթէրրա պէյնինաէ տէ-
վամ հաէն մէղքիւր մուհարէպէնին
սոնյարընտա ֆրանսարղարըն Ամերի-
գայա մուալէնէթ էթաիքլէրի պի-
լիլէր : Մէղքիւր թէքլիֆ արիլու ա-
միգ. թահթը միւղաքէրէյէ սլընարդ-
աան սոնկրա վաղաաի մէղքիւրէնին
զիքրի իչինն Հուրրիյէթ սանէմի րէք-
զինէ գարտար վէրլլաի : Լաղըմ կէլէն
աղչէյի ֆրանսարղարըն ամէլէ թաղըմի-
վէրմիլ օլուպ սանէմ շիմաի ետիլըլու

թէքմիլ էտիլիլ տիր : Պարթօյաի նա-
մընտա ֆրանսայը պիր ֆրօթէսթանթ
սանէմին րէտիլինի չըղըպ սանէմի տէօյ-
մէ պաղրրաան իմալ էյլէաի իսէ տէ,
միւհքէմ օլմաար իչինն իչ թարաֆընը
տէմիլ թաիլթա իլէ տաիլի գափրաար :
Սանէմին գօլընտուն պիր գըմը իլէ պիր
էլի ֆրանսաաա ետիլըլըլ օլուպ 1877-
տէ սէրկիի սամալիյէ վաղ օլընմադ
իչինն ֆիլաաէլֆիայա նաղլ էտիլաի :
Աւետաբէրի օգոյանլարա մէղքիւր

չարիքը մասը յայտնուի էր ևս սեռա-
կշիռի իր։ Աճախ ախր քի օճաղ
զըրլանդը ճարը էր քի փիս երկրորդ
սաքին օրտաղարը հարտէ, քէսթանէ
ընկնաւ օլան թիւլէրինաւ ասլա
քիւ կէօրինմէդ, վէ եռվարարը օլ
դատար րահաթ էաէճէք պիւ հալաւ
պուլունմաարը թաղարիւտէ, ծնար-
տան զիյաւտէ շաղ ու խանտան հիւ
պիւր գուշ եօղ արը։

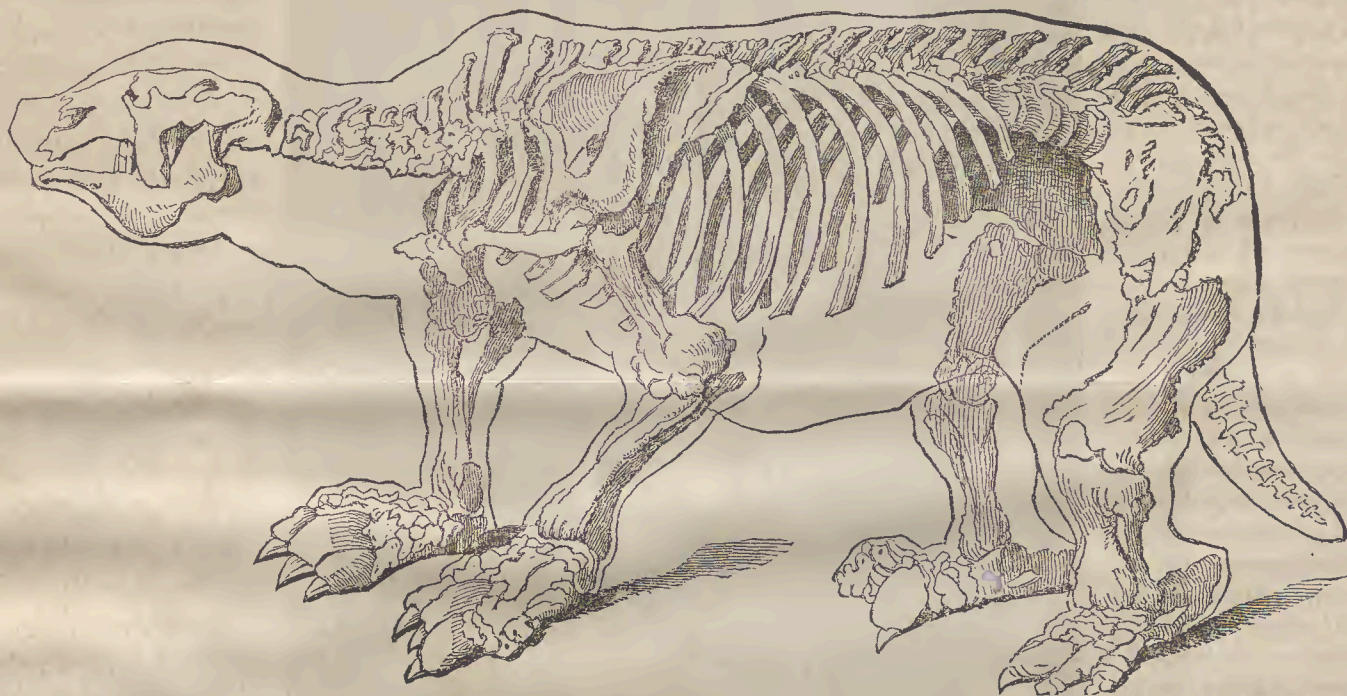
ՄԵՅԵՆԻՍ ՕԼՄԱՅԸՊ ՍԱՅ ՈՒ ԻԳՏԱՄ ԷՅԼԵ

Իրլանտանը շիմալ թարափընտա
եօլճուլուդ էաէն ասըլգաւէկեանաէն
պիւրի պիւր թաղըմ չօճուղարըն սե-
սինի իշիթմէքէ տուրուպ ախիւնախիւ
սըրատա սէսին մէքթէպ իթթիսաղ
օլունմուշ օլան պիւր պինտաւան կէլախ-
յինի կէօրինալ մէդքիւր պինաեա եա-

մէշհուր պիւր տաէմ օլաճաղարն։ Խանի
մէյեռու օլունարը սայ ու իգտամ էյ-
լէ՝ տէախ։ Պու քէլամ իւղէրինէ չօ-
ճուղուն րուհու ույանտը, ույա շիմալ
ֆիլքրի եէնի պիւր հայաթ քէսպ էյլէախ,
չէօյլէ քի չօճուղ օլ տաղիդ էաէն պաշ-
լայարադ քէմալի դայրէթլէ չալըշըպ
րէֆիդլէրինի կէշմէյէ սայ ու իգտամ
էյլէախ վէ պու սայէաէ իլմաէ թէ-
րազդի էաէրէք կիւնիւն պիւրինաւ
մէշհուր, ֆաղը վէ սէվիլիլա պիւր
ալիմ օլապ ֆիթապը Շէրիֆին մա-
լի մի ամմէ օլան պիւր թէֆօրիլինի թէ-
լիֆ էյլէախ։ Պու ալիմ Տօզ. Պատմ
Դըրք իախ։ Հէր չօճուղ մի մալիլէյ-
հին մուփաթֆաղիլէթ քէսպ էյլէմէ-
սինին էսրարըն ֆիլքրինաէ թաթմա-
լը արը։ «Էվլատըմ, մէյեռու օլմայըպ
սայ ու իգտամ էյլէ։»

Իպարէթ խախ։ Իրինճի թաալիւր ալիմ-
լէրին Դէ-Մէրէն թէսմիլէ էյլէախլէրի
փէք իրի պիւր հայլանը կէօթէրիւ։
Պու հայլան աղաճ իւղէրինաէ եաշայան
վէ աղաճ դապուղու եէյէն ըւլէ (թէն-
պէլ) նամ հայլանա պէնդէյիպ ֆիլ-
ճէսամէթինաէ իախ։ Աղաճ տալարը
լիւ եափրադ եէյիպ պօյու աղաճա
եէթիլէմէալի թաղարիւտէ աղաճը
դալվէթլի փէնչէլէրիլէ աէվիլը
խախ։

Քէզա իւղինճի թաալիւր Դէ-Մէրէն
աէնիլէն հայլանըն քէմիլլէրինի կէօս-
թէրմէքաէ ախր։ Պու հայլան իլք
աէֆա օլարադ Պուէնս Սյրէս եա-
ղըննաա ճէնուպի Սմէրիդատա քէշֆ
օլանուպ 1789 տա Մատրիաէ կէօն-
աէրիլաի քի հալա օրատա հըֆղ օ-
լունմաղատ արը։ Սյաղլարը պիւր
եարատ պօյունտա վէ պիւր դալշատըն-
տան ախիլը դալշատընտաէք օլան մէ-

ՄԵՅԵՆԻՍ

զըն վարտը։ Գալիու աչըդ օլտուղուն
տան իշէրի կիւրիպ չօճուղարըն իւ-
ղէթ հէճէլէալլէրինի իշիթախ։ Մէք-
թէպաւ պիւր չալիրաին մէյեռու վէ
միւքէտաէր պիւր հալաւ օլարադ ու-
ղաղատ սյաղ իսթիւ տուրուլու-
նու կէօրինալ «Պու չօճուղ նիշիւն օ-
լտաա ալաղատ տուրուլը» տէյիւ
փաղը օլան սիւալինէ խօճա «ՍՇ,
ֆախտէսիլ պիւր չօճուղ արը, աղըլը
աէյիլ ախր, պիւր շէյ էօյրէնէպիլէճէ-
յինէ իւմիա էթմէմ, մէքթէպաւ օ-
նուն կիպի աղըլը վէ պուտալա չօ-
ճուղ եօղ աուր» տէյիւ ճէվապ վէր-
ախ։ Ասըլգաւէ իշալու ճէվապ իւղէ-
րինէ եանի խօճանըն քիւշիւք վէ
գօրղադ չօճուղարը տիւշարը տէհ-
չէթ գըլաճադ տէրէճէաւ սէրթ վէ
նէղաքէթ մաղալիւր պիւր հարէքթմաւ
պուլունտուղունու կէօրէրէք թէաճ-
ճիւպ էյլէախ վէ չալիրաանա իսթա-
պէն պիւր դաշ քէլամ իրատ էթալը-
աէն սօնիլա էլինի սյաղատա տուրան
չօճուղուն աննը իւղէրինէ դօյուպ
«Էվլատըմ, սէն կիւնիւն պիւրինաէ

ԻՔԻ ԳՈՒՎԱԼԹԻ ԶԱՅՎԱՆ
Ասըլար էվլէլ ճէնուպի Ամէրիգա-
տապիւր թաղըմ հայլանըար վար ի-
ախ քի պու կիւնքի կիւնաւ պուշա-
լըն ճինսի թիւքէնիլ օլապ անճաղ
պաղէն քէմիլլէրի թօլրադ իշինաէ
կէօթիլի օլտուղու հալաւ մէյաանա
չըղարընմաղատ արը։
Պու նիւսիւմիդաւէ կէօրինլէն պիւրինճի
թաալիւր կիպիթմօն թէսմիլէ օլունան
պիւր հայլանընալ րէթինի կէօթէրմէք-
աւ ախր. պու հայլան ճէնուպի Ամէ-
րիգատա վաղի օլապ գըրհօլարի դա-
պուղու վէ քէրթէնքէլէ ճինսինաէն
պուլունտա ալաղալը նամ հայլանա
պէնդէյիպ, պաշընը վէ սյաղլարը իլէ
դալլուգրանու դալըն վալատա իպա-
լէթ օլան գըրհօլ իշինաէ կիլլէյէպիլը
վէ պէօյլէճէ իւղէրինէ հիւճուլ էաէն
ախիլմէնաէն մաշաֆաղա օլունուր ի-
ախ։ Մէդքիւր հայլանըն քէմիլլէրին-
աէն անլաշըլըր քի ճէսէալ ալթը սյաղ
պօյ վէ իւշ ալաղ էնինաէ իմիւ։ Եէ-
ախիլ շէյլէր եէշիլլէք վէ պէօճէքաւէն

սաֆէ տէօրթ սյաղ օլտուղու զանն օ-
լունուր։

ՊԵՏԻՔ ԿԱՐՈՂՈՍՈՒՆ
ԷՔՍԵ ՎԱԳԸ ՄԵՋԱՐԸ

Էքս լա Շափէլէհըն մէշհուր ֆրիս-
թիլան հիւքմաարըլընաան Պէյիւք
կարտընուն մաշէլլի իւղալթի օլմաար
հաաէպիլլէ թալիլաւէ մէշհուր պիւր շէհր
աէյիւ գիլըր օլունուր։ Խմիլէրաթօրը
միւշարիլլէյ դալիլըճալարա կիւմէք ի-
շիւն մէդքիւր շէհրէ կիալապ գաւտէկեան
թաղըլը վէ տօթթարը իլէ դալրէ-
նաարըն օրաղա տալթիլէ պաղը քէրլէ
եիւղլէրճէ տաէմէր միւշարիլլէյ հաղ-
րէթլէրի իլէ դալիլըճալարա երյգա-
նըլար իախ։ Միւշարիլլէյ հաղրէթ-
լէրի սէրալ իլէ մէղարընը օրատա պիւ-
նա էթմէյէ դարար վէրախ։

Շէհրի մէղքիւրաւ էլան պիւր դուլէ
օլապ, պու գալլէյի կէօրէն էսքի Ֆրան-
սըլլարըն մէշհուր հիւքմաարընըն, եա-
նի Պէյիւք կարտընուն Միլաարըն 780
սէնէսինաէ ինշա էյլէալիլ ճէսիմ պիւ-

նայր տեղաթափելու էլէմէքտէ տիր. թա-
րիստէ պու պիւնանըն կիւղէլլէյի ,
եիւքսէքլէյի , տիրէքլէյի վէ սուփա-
սընտան մուփաստայէն պահս օլունմուշ
տուր : Էքս լա Շուփէլ Ալի տաղլարը-
նըն շիւմալ ճիհէթինաէ վաղի օլուպ ,
Պէօյլաք կարուստ օրատընը քէնտինէ
փաթիթաթ իթթիթապ էթաի , վէ
սէրայըն դափուսու քէմէրի իւղէ-
րինէ ալթուն եաղըլարը « Ալի տաղ-
լարընըն օլ պիր թարափընաա սալ-
թանաթ թաթթը պուրաաը տըր » եաղ-
տըրտը : Խմիէրաթօրը միւշարիլէյի

տըրտըլընտա , միւշարիլէյի իլէ պէրա-
պէրինճէ պուլունան զապիթանը տ-
ճաթապ պիր մէնդարէյէ թէստաթիլ էյ-
լէտիլէր , շէօյլէ քի իւղէրինաէ պէյաղ
մէրմէր թաշլարը վէ պուլունարըն իւղէ-
րինաէ ալթուն թաթթալար պուլունան
դօլթուղլու պիր սանտաթիլէտէն իպա-
րէթ օլան թաթթը իւղէրինաէ Պէօյլաք
կարուստն շիւրիւմիւշ ճէսէտինի , վէ
միւշարիլէյի զէյարէթ իշլան Բօմօյա
կիթաթիլէնաէ իւղէրինաէ թաշլարըլը
տաղարըլըն դուշաղընտան տըրը օլ-

փուղ պուլունմադաա տըր . մէղքիւր
ինճիք քէմիլի խայլի զէման պիլէք
քէմիլի զանն օլունմաղլա օնա միւշա-
րիլէյի զուլթէթինէ պիր ալամէթ
կիպի նաղար դըլընըր իաի : Թաթթը
քիլիսէնին պիր թարափընա վաղ օ-
լունմուշ տուր , վէ իւղէրինաէ « Պէօ-
յիւք կարուստ » եաղըլըն օլան պէօ-
յիւք պիր մէրմէր լէվիա պիր վաղըթ
միւշարիլէյի մէղարընըն պուլունաա-
ղու մահալի կէօթէրմէքտէ տիր :

կէճէնին սաթին հալինաէ
վաղ էյլէտիլի օլ մէշտուր
գանուշար իւղէրինէ պու
սէրայաա տիւշիւմիւշաւ-
դըն ուղաղ դըլթալարընտա
թէպլըրի պէշարէթ իշլան
քէնաի փաղպաղարը իլէ
պու սէրայաա իսթիլարէ
էյլէմիլ , Սաղսոն վէ Սիւար
միլլէթլէրինէ գարըր էթ-
աիլի մուհարէպէլէրին փը-
լանընը պու սէրայաա չըղ-
միւղ , Սիկուինաէն իլմի
սարփ , իլմի պէլաղաթ վէ
իլմի նիւճուսու պու սէրայ-
աա թաշիլ էյլէմիլ , վէլ-
հաալը սէվիլիլիւ զէվճէսի
Փաթթըրաաա վէ քէրիմէ-
լէրի իլէ պու սէրայաա ի-
գամէթ էյլէմիլ տիր . միւ-
շարիլէյի հաղըթլէրի քէ-
րիմէլէրինի օլ տէրէճէ սէ-
վէր իաի քի քէնաի վէփա-
թը կիւնիւնէտէք եանըն-
տան այրըլմաարընար իշլան
օնլարըն էվլէնմէսինէ միւ-
սաաաէ էյլէմէտի :

Աւետարեւրին 7 ինճի նիւմէրուսուսաա
միւնտէրին մուսամմանըն ճէվապը
տըր .

Թաթթիլաէ կէօ-
րիւլաթիլի իւղրէ ,
մանաթթըրըն օ-
տալարըր էօյլէ պիր
սուրէթաէ թէր-

թիպ օլունմուշ տըր քի
օտալարըն հէր պիր սըրա-
սընա 24 րահիպէլէրաէն
իւղընէփէրի իսքեան էթ-
աիլիլի հալաէ , օտա-
լարըն հէր պիր սըրասընտա
տօղուղար րահիպէ պու-
լունուր : Վէ մանաթթըրա
4 րահիպէ տահա կէլիպ
պուլարըլէ 28 նէփէրէ պա-
լիլ օլաաղլարընտա ,
հարփը իլէ կէօթէրիլէն օ-
տալարա 2 վէ ք հարփը ի-
լէ կէօթէրիլէն օտալարա
3 րահիպէ իսքեան էթաթի-
րիլաթ : Վէ մուսթիլարէն
րահիպէլէրաէն 8 նէփէրի
մանաթթըրը թէրք էաթիպ
րահիպէլէրին միւղտարը 20է
թէնէղիւլ էթաթիլաէ ,
հարփըլա կէօթէրիլէն օ-
տալարա 4 էր վէ ք հար-
փըլա կէօթէրիլէն օտա-
լարա պիրէր րահիպէ իս-
քեան էթաթիլաթ : Մէղ-
քիւր 8 րահիպէլէր պէ-
րապէլէրինճէ 4 րահիպէ

Պէօյլաք կարուստն ին-
շա էյլէտիլի քիլիսէ փէննի
մէյաթիլէն մէշտուր պիր է-
սէր օլուպ մուսթիլարէն
Ալմանլարա կէշիլ տիր .
մէղքիւր քիլիսէ Ալի տաղ-
լարընըն շիւմալ ճիհէթին-
աէ էն էսքի քիլիսէլէրաէն
պիրի օլուպ , պիր չօգ քէօ-
շէլէրի պուլունմաաը , ճէ-
սաթթիլի , վէ պիր չօգ կիւ-
ղէլ փաղաթսանաթ ճաաա-
աէ օլան թէգէլինաթը ճի-

Պէօյլաք կարուստն էրօճէ վաթիլ Մէշտուր

տուղունու , վէ եաղըլտանէսի իւղէ-
րինաէ պիր ինճիլի Շէրիփ վէ սյաղ-
լարըր էօնիւնաէ դալգանը իլէ աաթի
հի քիմանիսինի վէ միւշարիլէյի զաթի
պաշը իւղէրինաէ սալթանաթ թաճը-
նըն հէնուղ փարլամադաա իաթիլինի
կէօրաթիլէր :

Էքս քիլիսէսինաէ Պէօյլաք կարու-
ստն ճէսէտի աղալարընտան պաղըլարըր
մէսէրա կիւմիւշաէն մամալպիր գաթու
տէրանինէ վաղ էաթիլիլ վէ միւճէվ-
հէրաթիլա միւղէյիլէն պուլունան դա-
փաթը իլէ պիր ինճիք քէմիլի , վէ
պուլարաաան մաաա պիր տվճըր պո-
րաաա իլէ միւշարիլէյի կէօքիւ
իւղէրինաէ թաշլարըլը պիր խաշ մահ-

տահա կէթիլիպ միւղաաըլարը 32է
պալիլ օլաաղլունտա ,
հարփըլա կէօթէրիլէն օտալարա պիրէր վէ ք
հարփըլա կէօթէրիլէն օտալարա 7էր
նէփէր րահիպէ իսքեան էթաթիլաթ :
Պու սուրէթիլէն օտալարըրէհէր պիր սը-
րասընտա տօղուղար րահիպէ վար ի-
աի :

Գալթէրիլէ 4 Մ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
3 Յուլիս . 1832

Ամբիգա միւնտէրին իսթիլարըն թաթթընտան
Միւլէլիլիլ զաթիլաթ . Բ. Կիւն .
Ֆիւմանըլար եօղուշու . Սիլիլիլիլ իաի :

ՍՏԱՄՊՈԼՏՍ
ՄԱԹՊԱՆ Ա. ՅԱՌՐ ՊՅՅԱՅՆԱՆ

հէթլէրիլէ նաաաաա տըր : Պէօյլաք
կարուստ մէղքիւր քիլիսէյի միւտաթթիլի
էօնիւնաէ քէնաթիլ իշլան պիր ի-
պաաթթ մահէլլի օլմաղ , վէ էօլաթիլ ք-
տէն սօնրա իսթ օրաաաա աէփն օլուն-
մաղ իշլան ինշա էյլէտի վէ 814 սէ-
նէսի յաւաթար սընտա վէփաթը վա-
ղուինաէ , քիլիսէնին ալթընտա վաղը
օլուպ էթրափը քէմէր չէվրիլիլ օլան
մահէլլի մաթաաաաաա թաթթը իւ-
ղէրինաէ օթուլմուշ օլաաղու հալաէ
աէփն էաթիլաթ : Թաթթիլաէ մէղքիւր
թաթթ կէօթէրիլիլ տիր :

Թարիլիլ Միլաաըն 1000 սէնէսինաէ
մէղքիւր քիլիսէ նորմանաթալըր թա-
րափընտան հէսո՝ օլունաաղաաան սօն-
րա , իսթիլարաթօր Օթան մէղարը աշ-